

«НИНІ МИ ПОДУМКИ ПОВЕРТАЄМОСЯ У СВОЄ ДИТИНСТВО...»

Вітання Президента України Віктора Януковича із Днем Святого Миколая Чудотворця Шановні співвітчизники! Дорогі діти! Широ вітаю вас із Днем Святого Миколая Чудотворця.

Цей особливий день розпочинає новорічно-різдвяні свята, він наповнений очікуванням чудес та радіощами здійснення мрій, уособлює добро, щедрість і справедливість.

Із завмиранням сердець на Святого Миколая чекають діти, бо переконані, що він не омине їхньої домівки, неодмінно принесе подарунки та любов Покровителя.

Нині ми подумки повертаємося у своє дитинство, із вдячністю пригадуємо батьків, дідусів і бабусь, які створювали нам, так само як ми сьогодні своїм дітям та онукам, святковий настрій.

Широ бажаю усім, щоб у найкращих починаннях і добрих справах ви постійно відчували любов та опіку Святого Миколая, а ваші задуми і мрії здійснювалися.

Сьогодні звертаюся до кожного з вас: не обходьте увагою жодної дитини, подаруйте свою любов тим, кого обділила доля. Ми, дорослі, повинні дбати про майбутнє нашої держави, яке залежить від повсякденної турботи про дітей.

Сердечно бажаю усім здоров'я, успіхів та радості.

Віктор ЯНУКОВИЧ.

«МИКОЛАЙ ІДЕ — ДАРУНКИ НЕСЕ!»

На базі Сімферопольського гарнізонного будинку офіцерів відбувся концерт Київського академічного театру українського фольклору «Берегиня». На суд вимогливих глядачів, віком від 5 до 10 років, була представлена театралізована вистава, присвячена Святому Миколаю.

Діти військовослужбовців стали не лише вдячними глядачами казкового дійства, а й отримали від дівчат у національних костюмах справжні казкові подарунки: смакчухи Дідів Морозів та диски із записом програми творчого колективу і українськими Різдвяними мелодіями.

Вшент заповнений зал провідного військового культурно-освітнього закладу столиці автономії щоразу «вибухав» аплодисментами, а казкові герої під проводом Святого Миколая створили по справжньому казкову атмосферу у залі.

(Продовження на 8-й стор.).

* * *

Передсвяткове турне Київського театру «Берегиня» відбувається за підтримки Міністерства культури України. Разом з подарунками маленькі кримчани (на фото) отримали ще й ось такі привітання від Міністра:

ЛЮБИЙ УКРАЇНЦЮ!

Від щирого серця вітаю тебе з найсвітлішим і найрадісним християнським святом - Днем Святого Миколая Чудотворця.

Світле, добре, багатолюдне й веселе свято Миколая відкриває цілу плеяду Різдвяних та новорічних свят, які приходять в українські оселі чудової зимової пори.

Особливо його шанують діти. Добрий наставник та покровитель Миколай Чудотворець завжди приходив з подарунками та дивами, дарує віру в здійснення найзаповітніших мрій, надихає на добрі справи.

Бажаю тобі міцного здоров'я, добра, благополуччя.

Нехай окрім подарунків Святий Миколай принесе радість, надію та любов. А свято залишить приємні спогади, посіє зерно любові до ближнього, поваги до прадавніх традицій, до України.

Міністр культури України Михайло КУЛИНЯК.

КРИМ - НАШ ДІМ

ЧОРНЕ МОРЕ... ВІД БРУДУ

стор. 5

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

ХОТИН: ЗОЛОТИЙ МЕЧ САГАЙДАЧНОГО

стор. 6

ЦИНІЗМ ПО-КРЕМЛІВСЬКИ

ПУТІН І ГЕНОЦИД ПАМ'ЯТІ

стор. 7

ВІД КВІТКАРЯ ДО ЛЯЛЬКАРЯ — ОДИН КРОК, І ВОНА ЗРОБИЛА ЙОГО ПЕРШОЮ

У той час, коли на центральній площі Сімферополя встановлювали найголовнішу міську ялинку, у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі відвідувачі спілкувалися з витворами флористики, від яких віяло спомином про літо — бо навіть у засушеному вигляді воно залишалось безсмертним і наповнювало кімнату легким ароматом таємничих лісів та медоносного різнотрав'я. А ще тут пахло дідухом — солом'яною «лялькою»-оберегом і, звичайно ж, святом, рукотворним святом, яке

подарувала людям щира українка із Карпат Раїса Семенівна Шевчук. І хоча жила вона там лише до 14 років, але, уславляючи кримську природу, і сьогодні бачила захмарену Говерлу, чула, як перегукуються між собою гірські струмки. І сьогодні Раїса Семенівна знає — коли б не приїхала у рідну Орохту, там її зустрінуть як свою, хоч уже майже 50 років тому сім'я переселилася до Криму. Але по-справжньому кримчанкою Раїса Шевчук не відчувала себе й досі, бо після закінчення будівельного технікуму де тільки не носила її доля: працювала у Челябінську, в Харкові — там закінчила політехнічний інститут за фахом інженера-електрика. Побувала у Закавказзі, Молдові на вимогу своєї не дуже романтичної і зовсім не жіночої професії. Але при чому тут флористика, це ж не має нічого спільного з буровими установками, якими займалася ця невгамовна жінка?!

— Вперше мою увагу привернув букетик із сухих квітів у Ризі. Я придбала його і дійшла висновку, що змогла б робити це не гірше. А потім Бог просто зводив мене з людьми, близькими до цієї справи. Випадкове знайомство у потязі привело мене до Києва на курси флористів. І хоча вони тривали всього кілька тижнів, дали мені дуже багато. Після цього я вже змогла проводити факультативні заняття у школі. Працювала у 20-й, 10-й та 23-й школах. Але мене виснажували робота з паперами, заформалізованість навчального процесу.

(Закінчення на 8-й стор.).

ОБЛИЧЧЯ ВЛАДИ

У ПОШУКАХ НЕІСНУЮЧОГО

Думається, патріотами не народжуються. Цю людську чесноту разом з родиною прищеплює держава. У багатьох країнах сталої демократії зміна влади не призводить до корінних змін у ставленні до власної культури, історії чи мови й це виховує у громадян почуття приналежності до свого народу, своєї нації. Можливо, колись до цього прийдемо і ми. На жаль, зараз — все не так, принаймні, у межах українського міста Севастополь. Його й українським назвати важко: замало державної символіки. Українські прапори, якщо й видніються деінде, то обов'язково у парі з прапором міста, або ж у обіймах російського триколора. Гімн України звучить вкрай рідко, хіба що, коли приїздить Президент держави. Решта урочистостей проходять під затверджених місцевими депутатами гімн міста, за мелодією якого, як відомо, вгадуються слова: «Севастополь, Севастополь — гордість русских моряков».

У місті перебувають й українські моряки, яких цей підтекст, звичайно ж, зачіпає, проте цим ніхто й ніколи не переймався. Ми лояльні і толерантні: нехай іншим у нашому домі буде комфортно, а нам вже — як прийдеться. Такий стан речей не сприяє вихованню у мешканців міста поважного ставлення до власної держави.

Нещодавно довелося мені відвідати одну вельми поважну установу. На стіні біля приймальні керівника я прочитала рішення міськради про те, коли та за яких обставин може звучати гімн міста, але не віднайшла відомостей, коли має виконуватися гімн держави.

Задля чого я про все це пишу? Напевне, щоб виправдати фахівця відділу охорони пам'яток культури Світлану Марківну Шевченко, яка вчора відмовилася відповіді на запитання, чи буде поновлена пам'ятна дошка українській співачці Оксані Петрусенко, урочисто відкрита на стіні театру ім. Луначарського 5 лютого поточного року й розбита вшент вандалами через два місяці.

Спочатку мені не відчиняли входні двері, під якими я кілька хвилин безуспішно тиснула на кнопку дзвінка. Сподіваючись бодай на крихту лояльності чи розуміння, я дістала посвідчення журналіста Газетно-журнального видавництва Міністерства культури України й приставила його до шибки вікна, доводячи жіночці, яка сиділа за столом поруч, що не зовсім чужа для галузі культури. Остання, прийнявши мене за працівника Міністерства, таки відчинила двері й показала, де шукати потрібного мені фахівця.

Зайшовши до кімнати, я побачила тендітну жінку з обличчям Зевесо-

вої орлиці, яка не піднімаючи від столу голови, прошипіла: «Ну?!»

Починаю викладати запитання: «Я не собираюсь отвечать на вопросы о вещах несуществующих. Никакой памятной доски не было, а значит, и восстанавливать ничего. Не мешайте работать!»

Жінка підвелася й красномовно вказала рукою на двері. Вже виїшовши назовні та проходячи повз вікно, за яким залишилася брутальна пані, я побачила, як вона рвучко натягує на вікно жалюзі, хоч годинник показував 14-ту. Що ж так розлютило головного фахівця «культурного» відділу?

(Закінчення на 4-й стор.).

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця».

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медалью Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ".

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА.

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України.
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Редакція застерігає собі право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24; відділів - 51-13-25; 51-13-27.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й поверх, кімн. 13 - 15.
E-mail: wik@svitytsia.crimea.com
Сторінка в Інтернеті: http://svitytsia.crimea.ua

Газета набрана і зверстана в комп'ютерному центрі «Кримської світлиці» і віддрукована у друкарні видавництва «Таврида». (95000, м. Сімферополь, вул. Генерала Васильєва, 44).
Тел.: (0652) 583-220.
Зам. ...
Наклад - ...

Видавець - ДП Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України. 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 201-65-23.
Р/р 37128003000584 в УДК у м. Києві МФО 820019 код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: dp_giv_mktu@ukr.net
Р/р «Об'єднаної редакції газети «Кримська світлиця»: 26000452086870 в АКБ "Укрсоцбанк" м. Сімферополя МФО № 324010 код ЄДРПОУ 20679407

В. ЯНУКОВИЧ: «ПОЛІТИКАМ ТРЕБА ПІДВИЩИТИ РІВЕНЬ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З УСІХ СТОРІН...»

Члени фракції «БЮТ-Батьківщина» звернулися до Генеральної прокуратури України із заявами про притягнення до відповідальності осіб, винних у нанесенні їм фізичних ушкоджень під час подій увечері 16 грудня у Верховній Раді України.

Як передає кореспондент УНІАН, про це журналістам повідомив член фракції «БЮТ-Батьківщина» Сергій Міщенко.

За словами С.Міщенка, під час бійки від рук «регіоналів» постраждали шестеро народних депутатів - Євген Суслов, Юрій Гнаткевич, Михайло Волинєць, Василь Кравчук, Микола Петрук і Володимир Бондаренко.

Як сказав С.Міщенко, четверо з них, які перебувають у лікарні, доручили йому від їхнього імені звернутися до Генпрокуратури, В. Бондаренко зробив це самостійно, а заява від М.Петрука надійде пізніше.

«Лікарі не рекомендують депутатам пересуватися, і тому вони уповноважили мене подати заяви про порушення кримінальних справ відносно осіб, які вчинили по відношенню до них протиправні злочинні дії», - сказав С. Міщенко.

За його словами, кожен народний депутат у своїй заяві вказує конкретну особу, до якої має претензії, та статті Кримінального кодексу, за якими вони мають бути притягнуті до відповідальності. «Деяких осіб, які брали участь

у застосуванні сили, доведеться ще встановлювати», - сказав він.

С.Міщенко зауважив, що кожен депутат звинувачується за різними статтями, зокрема, ст. 112 Кримінального кодексу України «Посягання на державного чи громадського діяча» (карається позбавленням волі на строк від 10 до 15 років або довічним позбавленням волі), ст. 346 «Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча» (строк ув'язнення залежно від ступеню тяжкості злочину - до 7 років позбавлення волі), ст. 344 «Втручання у діяльність державного діяча» (до двох років) та ст. 365 «Перевищення влади або службових повноважень» (позбавлення волі до 5 років).

С.Міщенко наголосив, що Генпрокуратура, в принципі, вже мала порушити кримі-

нальні справи. «Це очевидно. Усі бачили по телевізору ці безчинства, і тому я вважаю, що справи треба порушувати», - сказав він.

Згідно із законодавством, додав народний депутат, Генпрокуратура має 10 днів на ухвалення рішення за даними заявами.

* * *

Президент України Віктор Янукович засуджує бійки між народними депутатами. Про це він сказав на спільній з Президентом Угорської Республіки Палом Шміттом прес-конференції у Києві.

За словами В.Януковича, він неодноразово говорив і сьогодні повторює, що виступає категорично проти, аби в парламенті будь-коли застосувалась фізична сила.

«Врешті-решт прийшов час політикам вже домовитися і підвищити рівень політичної культури з усіх сторін», - вважає В.Янукович.

При цьому він додав: «На жаль, ця проблема поки існує в Україні, і я до неї відношусь дуже негативно».

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДІАЛОГ

У вівторок, 14 грудня, виконуючий обов'язки Постійного Представника Президента України в АР Крим Віктор Плакіда зустрівся з Адміністратором Програми розвитку ООН пані Гелен Кларк.

У зустрічі також взяли участь головний консультант-інспектор Головного управління з питань регіональної та кадрової політики Адміністрації Президента України Світлана Денисенко, представник МЗС України Руслан Деремедведь, Постійний представник ПРООН в Україні Олів'є Адам, координатор Програми розвитку та інтеграції Криму ПРООН Аделін Гоне, інші офіційні особи.

У ході зустрічі були обговорені питання соціально-економічного розвитку АР Крим та реалізації програм ПРІК ПРООН, спрямованих на розвиток інфраструктури кримських сіл, розвиток «зеленого» туризму в автономії, моніторинг людської безпеки, залучення до Криму зарубіжних інвестицій, впровадження енергозберігаючих технологій.

Віктор Плакіда подякував зарубіжним гостям за ту увагу, яку вони приділяють вирі-

шенню кримських проблем, реалізацію на території півострова понад 300 проектів.

Пані Кларк повідомила про відкриття нового офісу Представництва ПРООН у Криму, нагадавши, що робота ПРООН в автономії здійснюється на усіх рівнях. «У тому числі, це і консультації зі стратегії регіонального розвитку, і співпраця з підтримки громад», - зазначила Гелен Кларк.

У свою чергу, Віктор Плакіда підкреслив результативність такого діалогу, особливо в контексті перспектив розвитку Криму. «Президент України Віктор Янукович дав низку доручень щодо розвитку півострова, його економічного, туристичного потенціалу. Розроблено Стратегію розвитку АР Крим, вона спрямована на вирішення нагальних проблем регіону. У цій роботі для нас важливий діалог з ПРООН, обмін досвідом, спільні зусилля. Ви допомагаєте нам вирішувати конкретні проблеми», - сказав виконуючий обов'язки Постійного Представника Президента України в АР Крим.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ООН РОЗШИРЮЄ ПІДТРИМКУ КРИМУ

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй підтверджує свою активну участь у стійкому розвитку Криму. Про це під час свого першого візиту до України заявила адміністратор програм ООН Гелен Кларк, яка вважається третьою за рангом особою в системі цієї світової організації. У Сімферополі вона відкрила офіс новоствореного Представництва Програми розвитку ООН і повідомила про збільшення фінансування оонівської підтримки Кримського півострова.

За останнє десятиліття допомога Криму з боку програм розвитку ООН значно зросла. Чи це означає, що ця світова організація стурбована ситуацією на Кримському півострові? Саме таке питання я поставив пані Кларк під час її спілкування з журналістами в Сімферополі.

Втім, вона заперечила, що ООН стурбована ситуацією в

середжувала свої зусилля на підтримці інтеграції кримського суспільства через спільне розв'язання локальних, місцевих соціально-економічних проблем на рівні громад.

Цього року розпочався новий проект підтримки Агенції регіонального розвитку Криму. Цю структуру півроку тому заснував кримський уряд для залучення до регіону наперед іноземних інвестицій. І зовсім недавно, в листопаді, розпочав роботу оонівський проект «Моніторинг людської безпеки і громадської безпеки», який має працювати на запобігання конфліктів у регіоні.

Починаючи з 1995 року, сумарний вклад лише у ПРІК міжнародних партнерів та Програми розвитку ООН склав 23 мільйони доларів США. А цього року бюджет усіх трьох оонівських програм у Криму сягне майже 1 мільйона 700 тисяч доларів.

Володимир ПРИТУЛА.
(Радіо Свобода).

14 ГРУДНЯ – ДЕНЬ ВШАНУВАННЯ УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

Майже чверть століття минуло з дня Чорнобильської катастрофи – трагедії для усього людства, рівної якій за масштабом історія не знає.

У ліквідації її наслідків брали участь сотні тисяч людей різних спеціальностей і національностей – ті, кого потім назвали «ліквідаторами». У той час вони менш за все замислювалися про безпеку для здоров'я, головним для них було виконання свого обов'язку перед державою. Наслідки роботи у Чорнобильській зоні проявилися через деякий час: скільки ліквідаторів пішло з життя, скільки з них уражено різними хворобами...

Пам'ять... Саме вона є зберігачем найвищих моральних цінностей. Жителі Криму пам'ятають і шанують подвиг більше 10 тисяч своїх земляків – мужніх людей, тих, кому ми зобов'язані чистим небом над головою, можливістю жити, рости дітей і онуків.

Шановні ліквідатори! Бажаємо вам міцного здоров'я, довгих років життя, добра і благополуччя! Низький уклін вам і вдячність за майбутнє наших рідних і близьких!

Президія Верховної Ради АР Крим.
Рада міністрів АР Крим.

Представництво Президента України в АР Крим.

ПОКЛОНИЛИСЯ ЧОРНОБИЛЬЦЯМ

14 грудня – у День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС – в Сімферополі пройшли пам'ятні заходи, приурочені до цієї дати.

Напередодні відбулися урочисті збори. У заході взяли участь заступник Постійного Представника Президента України в АР Крим Ібраїм Мамутов, міністр праці та соціальної політики АР Крим Олена Семичастна, голова Постійної комісії Верховної Ради АР Крим з соціальних питань, охорони здоров'я і справ ветеранів Петро Запорожець, «чорнобильці» Криму.

Промовці відзначали, що незважаючи на майже два з половиною десяти років, що відділяють нас від тих подій, кримчани пам'ятають про мужність і подвиг ліквідаторів аварії. Присутні вшанували пам'ять «чорнобильців», які пішли з життя, хвилиною мовчання. Також у ході зборів відбулося нагородження кримчан – учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Відзначимо, сьогодні у Криму проживає понад 8 тисяч «чорнобильців» і більше 3 тисяч ліквідаторів аварії.

14 грудня пам'ятні заходи продовжилися у парку імені Гагаріна. Там відбулося покладання квітів та вінків до Меморіалу Чорнобильцям. У заході взяли участь заступник Постійного Представника Президента України в АР Крим Ібраїм Мамутов, міністр праці та соціальної політики АР Крим Олена Семичастна, голова Постійної комісії Верховної Ради АР Крим з соціальних питань, охорони здоров'я і справ ветеранів Петро Запорожець, перший заступник міського голови Сімферополя Олександр Овдієнко, кримські «чорнобильці», духовенство, громадськість, школярі.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим.

КУДИ Ж СПИВАЮТЬ «КУЛЬТУРНІ» ГРОШІ?..

14 грудня Верховна Рада України у першому читанні прийняла проект Державного бюджету на 2011 рік. «За» проголосували 275 депутатів. Прийняти бюджет у цілому депутати планують наступного тижня. Як і обіцяли наші владоможці, головний фінансовий документ був розрахований на базі щойно прийнятого Податкового кодексу.

Згідно проекту Держбюджету, опублікованого на сайті Мінфіну, Міністерству культури і туризму на фінансову підтримку друкованих періодичних видань культурологічного та літературно-художнього напрямку планується виділити 6.277.400 (шість мільйонів двісті сімдесят сім тисяч чотирьох) гривень – значно більше, ніж у минулі роки.

Чи вистачить цього, щоб і у «Світлиці», і в усіх інших культурологічних видань не було більше таких проблем, з якими довелося зіткнутися цього року? Люди знаючи кажуть, що вистачило б і ще й зверху залишилося б, якби ці кошти справді виділялися і використовувалися за призначенням. Бо навіть у 2009 році, коли «Світлиця» ще не була розгромлена і виходила

регулярно, кілька разів виникали ситуації, коли випуск газети міг бути призупинений. Колишні міністерське керівництво пояснювало це хронічним недофінансуванням, хоча згодом стало відомо, що кошти на культурологічну пресу таки виділялися, і не малі – близько 5 млн. гривень. Куди вони «спливли», чому не дійшли до «Світлиці» й інших культурологічних газет і журналів, чому й сьогодні ще над нами висять борги і за орєнду, і перед друкарнею? Як воно тепер буде далі? Доживемо – побачимо...

Олексій НОСАНЕНКО.

15 ГРУДНЯ - ДЕНЬ ПРАЦІВНИКІВ СУДУ УКРАЇНИ

У середу, 15 грудня, у приміщенні Господарського суду АР Крим відбулося урочисте зібрання, присвячене Дню працівників суду України. Нагадаємо, це професійне свято встановлено Указом Президента України від 8 грудня 2000 року.

Вітаючи працівників Господарського суду автономії та його Голову - Михайла Луцяка, виконуючий обов'язки Постійного Представника Президента України в АР Крим Віктор Плакіда відзначив, що сьогодні в Україні суди діють не тільки як органи відправлення правосуддя, а як органи судової влади, і це закріплено в Основному законі держави - Конституції України, яка передала під юрисдикцію суддів усі конфлікти, які виникають у державі і суспільстві.

«Суд у нашій країні поступово набуває статусу суспільного арбітра, який не тільки надає правосуддя, а й стверджує моральні засади функціонування усіх гілок влади», - підкреслив у своєму привітанні Віктор Плакіда.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим.

«ЗА МАТЕРИНСЬКУ САМОВІДАНІСТЬ...»

14 грудня Президент України Віктор Янукович своїм Указом № 1123/2010 присвоїв почесне звання «Матері-героїня» багатодітним мамам країни. У їх числі - 11 кримчанок.

В Указі, зокрема, говориться: «За материнську самовідданість, народження і зразкове виховання дітей, забезпечення умов для всебічного їх розвитку постановляю:

присвоїти почесне звання «Мати-героїня»: по Автономній Республіці Крим - Абдуллаєвій Аміді Музафаровні - матері п'яти дітей, с. Віліне Бахчисарайського району, Абдуразаковій Аніфі - матері шести дітей, с. Ларіне Джанкойського району, Абібуллаєвій Аліме Муртазаївні - матері шести дітей, м. Білогірськ, Абібуллаєвій Медіне - матері семи дітей, с. Сари-Баш Первомайського району, Абкелямовій Ельвірі Андріївні - матері п'яти дітей, смт. Красногвардійське, Абкелямовій Куртмелік - матері п'яти дітей, м. Білогірськ, Абляєвій Ашре Ескіндерівні - матері шести дітей, смт. Зуя Білогірського району, Аблязізовій Мафузе - матері шести дітей, с. Новожиливі Білогірського району, Аблякімовій Шадье - матері п'яти дітей, с. Цвіточне Білогірського району, Аблялімовій Алімі Заріповні - матері п'яти дітей, м. Білогірськ».

Повний текст Указу - <http://www.president.gov.ua/documents/12627.html>

АВТОБУСИ - СІЛЬСЬКИМ ШКОЛАМ

Перший заступник голови кримського уряду Павло Бурлаков урочисто вручив директорам сільських шкіл ключі від 7 нових шкільних автобусів, приданих за рахунок коштів Держбюджету України. Щасливими власниками комфортабельних автобусів з підвищеною прохідністю й надійністю в експлуатації стали школи Бахчисарайського, Білогірського, Джанкойського, Красноперекіпського, Сакського, Сімферопольського й Советського районів.

За словами Павла Бурлакова, ця подія є продовженням реалізації тих програм, які були початі командою Президента України Віктора Януковича.

«Останні чотири роки програма «Шкільний автобус» не фінансувалася попереднім урядом України. Сьогодні фінансування й реалізація програми відновлені», - підкреслив Павло Бурлаков.

За його словами, завдання кримського уряду полягає у створенні рівних умов доступу до одержання якісної освіти дітьми й підлітками шкільного віку незалежно від місця їхнього проживання.

«Не повинно бути якихось обмежень і різниці між учнями сільських і міських шкіл - ми стираємо цю грань. Адже освіта повинна бути доступна для всіх учнів», - заявив Павло Бурлаков. За його словами, у наступному році уряд Криму планує закласти в республіканський бюджет ще 6 млн. грн. на придбання 20 нових шкільних автобусів.

Зі словами подяки від педагогічного колективу й батьківської громадськості виступив Штормовський сільський голова Сакського району Валерій Блохін. «Сьогодні для нашої громади і її жителів велике свято. Ми одержали в подарунок новий шкільний автобус, що буде підвозити більше ста дітей із трьох сіл у Штормовську школу. Тепер їхні батьки будуть спокійні за своїх дітей, яким не доведеться стояти на зупинках і пропускати заняття через негуду»...

Прес-служба Ради міністрів АРК.

ПРЕМ'ЄР КРИМУ ПОТРАПИВ ДО ДВАДЦЯТКИ

Журнал «Фокус» склав рейтинг 200 найвпливовіших українців. У ньому - сім представників Криму: Василь Джарти, Емірлі Аблаєв, Мустафа Джемільєв, Володимир Константинов, Леонід Грач, Рефат Чубаров та Анатолій Гриценко. Керівник кримського уряду Джарти посів 18 місце (+99 позицій за рік).

«Після президентських виборів Василь Джарти отримав вищу адміністративну посаду в Криму і майже необмежені повноваження в регіоні. Жорсткий керівник навів лад в рядах «регіоналів» півострова і почав активно готуватися до місцевих виборів. Вони були проведені дуже ефективно. Кримські джерела «Фокусу» розповідають, що демонстрація потужності партії влади викликала навіть зворотний ефект - в традиційно лояльному Криму багато хто почав ставитися до Партії регіонів з побоюванням. Але ця хмаринка не затьмарила радість перемоги: ходять чутки, що Джарти може піти на підвищення до Києва», - пише видання.

Муфті мусульман Криму Емірлі Аблаєв посів 102 місце (-8 за рік), голова кримськотатарського меджлису Мустафа Джемільєв на 108 місці (-47), спікер Верховної ради Криму Володимир Константинов - 111 (new), депутат Верховної ради України Леонід Грач - 120 (+2), президент Всесвітнього конгресу кримських татар Рефат Чубаров - 131 (-50), екс-голова кримського парламенту Анатолій Гриценко - 195-й в рейтингу (-92).

КОМПАРТІЙНІ ХРОНІКИ

Об'єднаний пленум центрального комітету (ЦК) і центральної контрольної комісії Комуністичної партії України, який проходив минулої суботи в Києві, ухвалив рішення вивести народного депутата Верховної Ради Леоніда Грача зі складу ЦК і увільнити його з посади першого секретаря кримського республіканського комітету КПУ, повідомляє прес-служба партії.

Грач виводиться з ЦК і усувається від керівництва кримським рескомом КПУ «за серйозні порушення партійної дисципліни і дії, що ведуть до дискредитації партії», йдеться в повідомленні.

* * *

Леонід Грач обраний першим секретарем Кримського республіканського комітету Компартії. Таке рішення було прийнято 14 грудня на позачерговому пленумі Кримського рескому КПУ, повідомляє сайт Л. Грача. Другим секретарем Кримського рескому КПУ обраний Юрій Аксютін, йдеться у повідомленні.

Нагадаємо, що раніше лідер комуністів Петро Симоненко звинуватив Грача в провалі на місцевих виборах 31 жовтня. Сам же Грач

неодноразово стверджував, що низький показник комуністів пояснюється виключно масовими фальсифікаціями, які партія влади влаштувала в Криму.

* * *

16 грудня Президія ЦК Компартії України на своєму засіданні ухвалила рішення виключити Леоніда Грача з партії та з фракції КПУ у Верховній Раді України. Як повідомили УНІАН у прес-службі КПУ, президія розглянула ситуацію, пов'язану з систематичними порушеннями Кримським рескомом Компартії статуту КПУ і принципів демократичного централізму, що виявляється в невиконанні рішень вищих партійних органів.

Президія ЦК КПУ підтвердила своє рішення від 10 грудня про звільнення Юрія Аксютіна від обов'язків другого секретаря Кримського рескому Компартії України і виключення його із членів КПУ.

Президія також ухвалила рішення про розпуск Кримського рескому КПУ і, до обрання нового складу Кримського рескому КПУ, доручила керівництво Кримською республіканською організацією КПУ Секретаріату ЦК Компартії.

Леонід Грач: «И ВНОВЬ ПРОДОЛЖАЕТСЯ БОЙ...»

Редакція попросила «опального» фігуранта чергового скандалу в КПУ - Л.ГРАЧА прокоментувати останні резонансні події.

- Леоніде Івановичу, ви страждали за критику нинішньої влади, бо незручні для керівництва Києва й Сімферополя одночасно?

- Виступаючи на пленумі, сказав: рішенням про звільнення ви, власне, перекреслюєте все моє життя. Розберіться для початку, створіть комісію, хай все з'ясує, зважить, бо це проблема буде не тільки внутріпартійна, а й позапартійна. Бо я один з тих, хто в ранзі першого секретаря рескому КПУ бореться за принципи соціалізму. Якщо ти ще й публічний політик, яким мене зробило життя, то зобов'язаний висловлювати настрої людей і, зокрема партійців, як частини суспільства. Я критикував учора В.Ющенка, сьогодні усвідомлюючи, що все обіцяне В. Януковичем він робить з точністю до навпаки - критикую його. Де ж обіцяне? Достатньо згадати Пенсійну кодекс, майбутню Пенсійну, житлову та інші реформи...

Я не бачу жодного порушення зі свого боку, а записано в «присуді» мені, що я «дискредитую партію». Чим? Своєю принциповою позицією борця з вихлясаючою нинішньої влади? І коли відбувся партійний пленум (а це право республіканської партійної організації), кримські партійці заявили: ті насильницькі зміни в інструкцію, які так доводилися «групою товаришів» в ЦК, щоб надати право ЦК знімати всіх підраяд - це недемократично. Це не відповідає принципам партії, яка об'єднує однодумців. Такого й близько в КІРС не було. Бо ви можете давати будь-які оцінки, рекомендації, але саме партійці вирішують, кого обрати секретарем «первинки», райкому, міськомом, обкомом й Кримського рескому партії.

Тож мене поновили на посаді лідера комуністів автономії однопартійці на кримському пленумі в рамках Статуту, на його базі, нічого не порушуючи. І мова йшла не про Грача, а про долю партії, про місце її в боротьбі з засиллям прислужників

олігархів, про те, що не можна допустити, щоб сьогоднішня влада творила протиправні дії. Бо й замовлення на моє політичне усунення, поза всяким сумнівом, виходить з Банкової. Цього хочуть у владних кабінетах і в Кабміні України й адміністрації Президента В.Януковича. Поза сумнівом, вище керівництво Криму й України - автори цих гонінь, й вони продовжуватимуть цькування, будуть давити, зокрема, й на керівництво партії, і вимагати від них не тих рішень, які вони мають право зробити.

Але ж кого обрати, це справа виключно комуністів. Те, що люди об'єдналися навколо події мого звільнення, це справа людей. Тож, кому потрібно, повинні зробити відповідні висновки, що такими методами діяти більше не можна. І не тільки щодо мене, а й другого секретаря Юрія Аксютіна, якого теж кримчани відновили в партії, обрали другим секретарем рескому. Не можна знищувати ті кадри, які для партії робитимуть тільки добрі діла. І звільнення з посади та гоніння на партійця Вячеслава Захарова - це ланки одного ланцюга з боку цього режиму.

Все, що робилося неправедного за останні місяці - це діло Партії регіонів, це справа рук її ставленика тут - Джарти. Знущання над колишніми членами уряду, які тривають понині в різних формах, аж до порушення кримінальних справ. Це пошта за протест людей проти всім відомого безпрецедентного бруду, який робили регіонали в останній тиждень виборів у Криму. Від підкупу й фальсифікації - до залякування й грубого використання адмінресурсу. Бо привозили з Донецького регіону хлопчиків і дівчаток, й робили так, що за них по округу чи району набирали більшість. Невже люди так дружно голосували за тих, хто навіть до виборців не з'являвся? Віддавали голоси за абсолютно незнайомі нікому людей? Це ж брутальний фальсифікат, проти якого повстав Захаров, котрого ми змушені перекховувати від цього режиму, який «замовив» і мене, і Захарова, і Аксютіна, щоб обезглавити парторганізацію. При-

чому, цей режим іде після кримського пленуму влаштувати обшуки в квартири, в одній з яких дитині всього кілька місяців, вилучає, не маючи на це жодного права, паспорт громадянина України!

Ми зараз входимо в судовий процес, й бачимо, як ця система й псевдореформа законодавчої гілки влади поставила всіх суддів «під козирок», як «блудистелі закону» опускають очі й роблять свою чорну справу. Так нас ганяють вже півтора місяці від суду Центрального району до Адміністративного й Апеляційного - то приймають справи, то не приймають. Бо ми на ці неподобства подали позови. Тож кримський пленум з рішенням про переобрання мене лідером кримських комуністів - то сигнал тим, хто знімав мене з роботи. На пленумі був представник ЦК, заступник голови контрольної комісії, які почули від партійців все наболіле.

- А що за папір вам приніс ваш секретар, перервавши нашу розмову?

- Це чергове повідомлення про обіцянку лідера КПУ Петра Симоненка «виключити Леоніда Грача з партії». Ось цитата з Симоненка: «Подібним рішенням Л.Грач поставив себе поза партією. Я переконаний, що пленум ЦК підтримає його виключення з партії. Ми не допустимо жодних розколів і анархії, партійна дисципліна для всіх одна, будуть здійснені відповідні заходи, якими ми безумовно все відновимо».

- Це рішення здатне спричинити розпуск Кримського рескому, зауважують партійці півострова. Проте, гоніння триває, невдале зміщення й ваша перемога в Криму драгте багатьох можновладців. Не буди прохати вас, Леоніде Івановичу, коментувати дії керівництва КПУ, бо на питання «а судді хто?», є відповідь - цитата з матеріалу вашого прес-секретаря Галини Мамико «Оборотні без сорому і честі»:

Л. Грач і П. Симоненко.

«Розправа над Л.Грачем продемонструвала - в керівництві партії сидять маріонетки, що перетворюють компартію в сателіта Партії регіонів, зрадники комуністичної ідеї і просто примітивні задрісники. Поставивши хрест на Грачеві, призналися тим самим, що компартію вирішили перекваліфувати на кишеневу партію... І ще: «Часте потрапляння імені Симоненка в скандальні хроніки, здавалося б, повинно стурбувати однопартійців. Мова не лише про особистий палац багатомільйонної вартості, показаний телеканалом 1+1. Але Інтернет переповнений й іншими, не менш інтригуючими повідомленнями. Приміром, писали днями ЗМІ, лідер КПУ може оголосити соратникам про відрядження в Москву, і при цьому тихо відправитися... з рушницею на полювання в кримські краї. Особливо підкреслимо, Симоненко знав, що його чекають на партійному пленумі в Сімферополі, бути на якому пообіцяв, але слова так і не дотримав, замінивши партійний захід мисливською тусовкою. Про що можна говорити з цим вождем партії, коли він давно переступив усі рамки моралі: для такої людини стали можливими будь-які методи розправи з невгодними, аж до фабрикування сумнівних компроматів».

- Тож, що, Леоніде Івановичу, робитимете далі?

- И вновь продолжится бой...

Розпитував Віктор ХОМЕНКО.

НОВИНИ СЕВАСТОПОЛЯ

сьогодні - жити відповідно можливо-стей. Треба добитися нормальної неповноності класів. Зараз наповнюваність у класах місцевих шкіл складає близько 23 учнів. А в деяких сільських школах - 16 і менше».

Чутки про масове звільнення учителів голова міськради спростував.

ВІДЛУННЯ ВІЙНИ

Ніхто не знає, яка кількість вибухо-небезпечних снарядів знаходиться сьогодні в Інкерманських штольнях. Лише за останні роки підричники дістали звідти та знешкодили 110 тисяч снарядів загальною вагою біля 900 тонн. Програма зі знешкодження закінчується цього року, а роботи виконані лише на третину. Фахівці не можуть назвати точну кількість боеприпасів, що перебувають під завалами. Рахують лише те, що підняли на поверхню. З плануванням робіт у підричників виникли чималі труднощі: немає впевненості, що до 2015 року впровадяться. Єдина втіха - висновки фахівців: залишки боеприпасів не складають загрози місту.

Підготувала Л. СТЕПКО.

3 БОРГАМИ У НОВИЙ РІК

Сума боргу із заробітних плат на підприємствах Севастополя, зафіксована на середину грудня, складає 7 мільйонів гривень. У списках боржників 12 підприємств, 4 з них - банкрути. Такі цифри оприлюднив цього тижня перший заступник прокурора міста Віктор Галюк. Серед скривджених працівників є й такі, хто на сьогодні ніякого продукту не виробляє. Вони використовують законне право отримувати зарплатню за вимушеної простоти на підприємствах не з своєї вини.

Окремо були названі підприємства Росії. На сьогодні вони також не доплатили співробітникам біля 60% зароблених грошей. Найгостріша ситуація з виплатами зарплат склалася в будівельному управлінні Чорноморського флоту РФ. Офіційно підприємство-банкрот заборгувало біля 7 мільйонів гривень співробітникам та майже 11 мільйонів гривень Пенсійному фонду.

ПОПЕРЕДЖЕНІ, ЗНАЧИТЬ, ОЗБРОЄНІ

Методику боротьби з корупцією опрацювали цього тижня у Севастопольській міській держадміністрації. Протягом 2009-2010 років за корупційні злочини 4 державні службовці були притягнені до кримінальної відповідальності. У земельній сфері кількість корупційних правопорушень за два роки сягнула 500.

З першого січня набуває чинності більш жорсткий закон про відповідальність за корупцію. Аби попередити державних службовців Севастополя, їм роздадуть пам'ятки з витягами з вищезазначеного документа.

ЖИТИ ЗГІДНО МОЖЛИВОСТЕЙ

Кількість учнів у класах загальноосвітніх навчальних закладів Севастополя збільшуватиметься до 30 й більше. «На утримання напівпорожніх шкіл йде чимала кількість бюджетних коштів - заявив голова Севастопольської міськради Юрій Дойніков. - Головне

ОБЛИЧЧЯ
ВЛАДИ

У ПОШУКАХ НЕІСНУЮЧОГО

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Варто додати, що я не одразу прибула за цією адресою. Спочатку я телефонувала до управління культури міської держадміністрації й мала розмову з заступником начальника Людмилою Богатирьовою, яка й відправила мене до вищезгаданого установи, запевнивши, що найфаховішу відповідь я отримаю саме там. Тож, після аж занадто фахового прийому її підлеглої, я знову повертаюся до міського управління культури, розташованого на тій таки ж вулиці Совецькій (топоніміка в нас довічно незмінна, як і культура працівників культури, даруйте за вимушену тавтологію).

Побачивши мене, пані Богатирьова робить круглі очі. Поясняю, що посилання на заступника начальника управління культури у відділі охорони пам'яток того ж таки управління не мало успіху. Як виявилось, аби мене прийняли належним чином, мав ще бути додатковий дзвінок від Богатирьової особисто пані Шевченко. Принагідно нагадую про Закон про інформацію та обов'язок будь-якого чиновника надавати її безперешкодно, якщо вона не являється конфіденційною. Пані Богатирьова погоджується й каже, що мені краще звернутися особисто до начальника управління культури Тетяни Зеніної, бо саме вона достеменно знає тонкощі справи, яка мене цікавить. Зараз у неї нарада, а після її закінчення можна розраховувати на розмову.

Дочекавшись кінця наради, я й справді була запрошена до кабінету начальника управління. Тетяна Вікторівна Зеніна вибачилася переді мною за нечестність пані Шевченко, відзначивши, що остання, на жаль, має таку ваду й проявляла її вже неодноразово. Що ж до самої пам'ятної дошки, то поновлюватися вона не буде, бо, як виявляється, її, як такої, не існувало. Тобто, те щось, прилаштоване на стіні театру ім. Луначарського, урочисто відкрите на мітингу з нагоди 110 річчя з дня народження знаменитої української співачки 5 лютого поточного року, не називається пам'ятною дошкою. Встановили її на пропозицію тодішнього заступника голови міської держадміністрації Володимира Казаріна в обхід рішення міськради та консультативної ради. Й це ще не все: матеріал, з якого був зроблений барельєф співачки (гіпс) також не відповідає існуючим чинним нормам. А, отже, те, що тоді так урочисто відкривали, було макетом, а не пам'яткою культури. Саме через те реєстрації не було зроблено, а значить, і

охороняти було нічого. Вандалів, які розтрощили вщент ту дошку, ніхто не шукав, бо, мовляв, вона могла й сама впасти. Це вже потім її й справді добили. Але поновлювати нічого не будуть.

Отакі! А хіба не вам, нагадую пані Зеніній, випала тоді честь разом з головою «Просвіти» Володимиром Проценком знімати білосніжне простирadlo з пам'ятної дошки (саме так ви її тоді називали) під спів «українського соловейка», що лунав з гучномовця? Для чого ж ви вводили в оману ціле місто, адже сюжети про подію прокотилися усіма міськими й деякими центральними телеканалами? Пані Зеніній після моїх запитань трохи ніяково...

Суто по-людськи я, звичайно ж, розумію стан речей. Тоді, у лютому поточного року, протистояння двох гілок влади досягло апогею. Міськрада й міська державна адміністрація спілкувалися між собою виключно через суди. Всі рішення держадміністрації заперечувалися міськрадою і навпаки. У тому безладі діяти якогось порозуміння було важко. Перший заступник голови держадміністрації Володимир Казарін курував управління культури. Хіба могла вона, Тетяна Зеніна, вказати своєму прямому начальнику на неправомірність його дій? Тим більше, що наміри Казаріна були, що називається, благими: пізніше організатори ніби-то збиралися відіграти барельєф співачки у бронзі, але не встигли. Зміщений з посади градоначальник Сергій Куніцин покинув місто разом зі своєю командою, до якої належав і пан Казарін. А невдовзі вандали розправилися з тим, що називали пам'ятною дошкою, встановленою на честь шанованої української співачки Оксани Петрусенко. Тепер, як кажуть, немає об'єкту — немає й проблеми. Але хіба з приходом іншої влади зміниться наша історія, чи наша культура? Тоді ж нікому не болить, що у Севастополі, де народилася співачка, де пройшли її дитинство і юність, де вона співала на підмостках театру «Ренесанс», який пізніше став театром ім. Луначарського, немає не те що пам'ятника, а навіть пам'ятної дошки?

Про те, що вона народилася саме у Севастополі, а не на Харківщині, як зазначено у довіднику, свідчила на урочистому відкритті пам'ятної дошки працівник місцевого архіву, посилаючись на віднайдені актовий запис про народження. Цей факт підтверджений також дослідником творчості Оксани Петрусенко Миколою Кагарлицьким — заслуженим діячем мистецтв, лауреатом премії

Оксана Петрусенко - і все, що залишилося від пам'ятної дошки...

ім. П.Чубинського, автором книжок «Оксана Петрусенко. Біографічна повість» та «Оксана Петрусенко. Народна артистка УРСР».

«Все можна почати спочатку, якщо хоч одна громадська організація зніміє встановлення пам'ятки культури знаній українській співачці», — каже начальник управління культури Тетяна Зеніна. Заяву треба направити голові міської держадміністрації Валерію Саратову. Після чого вона має пройти через усі належні комісії й бути затвердженою депутатами міськради і лише тоді... У самого ж управління культури немає коштів...

Особисто мені здалося, що немає й бажання цим займатися. Правда, й громадські організації, останнім часом, що називається, «опустили руки». Тож напередодні чергових роковин, нехай вибачає «український соловейко», — переляканому співвітчизнику не до власної культури, він надовго застряг у пошуках хліба насущного.

Чи спроможеться держава на вшанування пам'яті талановитої співачки на її малій батьківщині у Севастополі — не маю жодних припущень. Після почутого й побаченого почала розуміти, що шукаю неіснуюче в прямому й переносному сенсі.

Лідія СТЕПКО.

м. Севастополь.

КУЛЬТУРУ ПІДТРИМАЄ ЗАКОН

14 грудня 2010 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про культуру».

Документом передбачено, що база мережа закладів культури — це комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форми власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання й поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури.

Визначено також, що культура — це сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого й збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурні спадщини, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти, а культурні блага — це товари та послуги, що виробляються в процесі провадження діяльності у сфері культури для задоволення культурних потреб громадян (книги, художні альбоми, аудіо-візуальні твори та їх демонстрування, аудіо-продукція (музичні звукозаписи), твори та документи на новітніх носіях інформації, вироби художніх промислів, театральні та церковні вистави, концерти, культурно-освітні послуги тощо).

Згідно закону, законодавство України про культуру має на меті: забезпечення реалізації та захист конституційних прав громадян України у сфері культури — створення правових гарантій для вільного провадження культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них; збереження й примноження національного культурного надбання; врегулювання відносин суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності у сфері культури, забезпечення реалізації та захист авторського права і суміжних прав; визначення пріоритетів державної політики у сфері культури, форм, підстав, умов та порядку надання державної підтримки культури, гарантій невтручання держави у творчі процеси, механізму впливу громадськості на формування і реалізацію державної політики у сфері культури. Відносини у сфері культури, що стосуються охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності, врегулюються законодавством про інтелектуальну власність з урахуванням положень цього закону.

Основними засадами державної політики у сфері культури є:

- визнання культури одним з основних факторів самовираження української нації, всіх корінних народів і національних меншин;
- сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури;
- захист і збереження куль-

турної спадщини як основи національної культури, турбота про розвиток культури;

- сприяння утвердженню гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті;
- забезпечення свободи творчості, захист прав інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав;
- гарантування прав громадян у сфері культури;
- створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури для дітей та юнацтва, розширення освітніх програм на основі національних музеїв, галерей, заповідників тощо, задоволення культурних потреб української нації, корінних народів та національних меншин, розвитку закладів культури незалежно від форми власності, залучення до сфери культури інвестицій, коштів від надання платних послуг, благодійництва, інших не заборонених законодавством джерел;
- сприяння діяльності професійних творчих спілок та громадських організацій у сфері культури, створенню вітчизняного (національного) культурного продукту українською мовою і функціонуванню української мови в культурному просторі на всій території України, доступу громадян до культурних благ;
- визначення естетичного виховання дітей та юнацтва пріоритетом розвитку культури;
- забезпечення діяльності базової мережі закладів культури, закладів освіти сфери

культури;

- підтримка діяльності у сфері культури, пов'язаної з виготовленням і розповсюдженням електронних та друкованих засобів масової інформації, аудіо- та аудіовізуальної продукції, розробленням комп'ютерних технологій та підвищенням їх потенціалу для розширення доступу та залучення громадськості до діяльності у сфері культури тощо;
- пропагування української національної культури у всій її різноманітності за кордоном та світового культурного надбання в Україні;
- підтримка вітчизняного виробника у сфері культури;
- підтримка українського культурного життя в усьому світі;
- надання українського характеру сучасній індустрії розваг;
- підтримка регіональних культур та підвищення значення обласних, районних центрів, міст з історичними культурними традиціями;
- забезпечення розвитку міжнародного культурного співробітництва;
- створення страхового фонду документації про культурні цінності та документів на об'єкти культурної спадщини.

Пріоритети державної політики у сфері культури визначаються: державними програмами економічного і соціального розвитку України та програмами діяльності Кабінету Міністрів України, в яких обов'язково враховуються аспекти розвитку культури; державними цільовими програмами у сфері культури, що розробляються й затверджуються згідно чинного законодавства України.

Відповідний законопроект зареєстровано за №6469.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ГРУДЕНЬ

17

1872 — у Києві вперше на сцені було поставлено оперу Миколи Лисенка «Чорноморці».

1883 — народився Микола Рябовіл, український діяч на Кубані, голова Кубанської Законодавчої ради в 1917–1919 рр.

1908 — народився Юрій Шевельов (псевдо — Шерех), український науковець, славіст-мовознавець, історик літератури, письменник, критик. Професор Гарвардського, Колумбійського університетів. Закордонний член НАНУ (1991). Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2000). Автор майже 900 наукових розвідок.

Автор 17 книг, фундаментальних наукових праць: «Передісторія слов'янської мови: історична фонологія загальнослов'янської мови» (1965), «Історична фонологія української мови» (1979), «Нарис сучасної української мови».

Своїми дослідженнями Шевельов спростував офіційну радянську доктрину про існування східнослов'янської єдності, братньої коліски трьох мов: російської, білоруської та української.

18

1856 — народився артист Микола Садовський (Тобілевич). Вершиною акторської майстерності Миколи Карповича були героїко-драматичні і трагедійні образи: Назар Стодоля, Богдан Хмельницький, Сава Чалий, Тарас Бульба, командор («Камінний господар» Лесі Українки), воявода («Мазепа» Ю. Словацького) та інші.

1892 — народився Микола Куліш, український письменник, режисер, драматург, громадський діяч, газетяр і редактор, діяч української освіти, педагог.

Микола Куліш став драматургом, творчість якого відкриває нові напрями у розвитку світового драматичного мистецтва 20 і 21 століття («97», «Патетична соната», «Маклена Граса», «Мина Мазайло»).

За творами письменника знято телефільми: «Закут», «Мина Мазайло», «Народний Малахій». Йому присвячено стрічки: «Микола Куліш» (1970), «Микола Куліш» (1991), документальні кінокартини «Пастка», «Тягар мовчання» (1991).

Під час судового процесу по «Справі боротьбистів» у березні 1935 р. Куліш засуджений до 10 років соловських таборів. На Соловках утримувався в суворої ізоляції. У листопаді 1937 року М. Куліш, В. Підмогильний, Ю. Мазуренко, Г. Епик за постановою особливої трійки УНКВС по Ленінградській обл. від 9.10.1937 були розстріляні в урочищі Сандармох Медвежогорського району, Карелія.

1896 — народився Ілько Струк, український військовий діяч, делегат 2 і 3 Всеукраїнських військових з'їздів, отаман Вільного козацтва, командувач Першої повстанської армії УНР та повстанських загонів у 1919–1922 рр. У жовтні 1919 р. його армія відбила у більшовиків Київ.

19

День Святителя і чудотворця Миколи (Миколая)

В Україні на честь святого Миколая збудовано багато храмів. Відомі його чудотворні ікони. Надзвичайно шанували цього святого запорізькі козаки.

1856 — народився Степан Ерастов, письменник, український громадсько-політичний діяч, організатор українського культурного руху на Кубані, один із засновників Української Центральної ради, голова Всеукраїнського національного конгресу.

20

День української міліції
Дата професійного свята встановлена Указом Президента України від 17 листопада 1992 року за № 567/92 і називається «День міліції».

21

1596 — народився Петро Могила (1596–1647), молдавський боярин, політичний, церковний і освітній діяч Речі Посполитої, архімандрит Києво-Печерського монастиря з 1627 року, Митрополит Київський, Галицький і всієї Русі з 1633 року, екзарх Константинопольського патріарха. Канонізований Церквою 1996 року.

1764 — російська царяка німецького походження Катерина II усунула з гетьманства Кирила Розумовського.

22

1833 — народилася Марко Вовчок (Марія Вілінська), українська письменниця. Її твори мали антикріпосницьке спрямування. Також описувала історичне минуле України.

23

1896 — народився Федір Артеменко (1896–1922), полковник Армії УНР, згодом легендарний «Отаман Орлик» — найвідоміший на Київщині отаман часів Української революції 1917–1921 рр., командувач 2-ї (Північної) повстанської групи.

КРИМ НЕ МАЄ СТАТИ ЗОНОЮ БІДИ!

Офіційно повідомлено: «Керівництво України виділить кошти на вирішення проблем забруднення Чорного моря біля південного берега півострова, де знаходиться більшість оздоровниць Криму. Органам влади автономії доручено боротися з забрудненням моря в межах своїх компетенцій». Чи розгорнеться ця (вже обіцяна багатьма попередніми складами наших урядів) робота належно?

...Традиційно ЗМІ півострова сором'язливо замовчують цю гостру тему, щоб «не зіпсувати сезон», «не «відлякати» курортників, котрі всі «принади» екологічного стану моря сповна відчують на собі, а повернувшись з кримського курорту, «вражені» масштабами негараздів його довкілля, часто стають оповісниками й агітаторами антиреклами Криму, проповідниками заниження його іміджу.

Не дивно, бо реальний стан екології Південнобережжя дуже прикрий вже давно.

СЕС ПОСИЛАЄ SOS

Ось лише кілька останніх даних екологів: навіть після курортного сезону море на узбережжі Алуштинського і Ялтинського регіонів досі брудніше норми щонайменше удесятеро! Лікарі зауважують: «За цими цифрами стоять конкретні випадки захворюваності сотень людей, котрі сподівалися тут оздоровитися, на що витратили чималі гроші». Уточнюють: «Головними причинами інфікування людей є незадовільна якість морської води, забрудненої фекальними стоками, а також споживання неякісних продуктів. Давно застарілі іржаві й діряві очисні споруди або не витримують нових масштабів навантажень, або зовсім не діють, відповідно – каналізаційні потоки скидаються безпосередньо в море». Зауважимо, що, за повідомленнями СЕС Криму, санітарна ситуація в багатьох приморських селищах залишається критичною й після завершення курортного сезону. Пляжі-клоаки від систематичного закриття чистішими не стають.

КУРОРТ ЧИ СМІТНИК?

Екологи свідчать: річки, водосховища й прибережні води Чорного й Азовського морів україно забруднені промисловими й побутовими стоками. Вкрай зношені каналізаційні очисні споруди ще радянських часів мають недостатню потужність, у результаті в середньому за рік у відкриті водойми скидається мінімум 230 млн. куб. м стічних вод, з них забруднених – 108, нормативно-очищених – 124 млн. куб. м. В цілому забрудненість півострова й прилеглих вод вельми висока. Рівнинна частина Криму за рівнем забруднення (особливо ґрунтів) поступається лише Криворізько-Придніпровському регіону, південним частинам Херсонської й Запорізької областей, і знаходиться на одному рівні з Донбасом.

Ось такі науково виважені реальні характеристики вчені-природознавці дають регіону, який в рекламних проспектах активно пропагується, як курортний і рекреаційний, оздоровчий і зцілюючий. Тішать загал сподіваннями про швидке перетворення Криму на зразковий курорт світового значення, замість того, щоб, на решті, мобілізувати місцеву й центральну влади на масштабне очищення загігненого краю зі справді унікальним, колосальним курортним потенціалом, що давно потребує систематичних екологічних заходів.

Насамперед необхідно невідкладно спорудити бодай кілька сучасних смітзаводів з глибо-

кою переробкою непотребу, гори якого вивисуються щоліта на нових гектарах задушливих полігонів курортного півострова, закликають екологи. За їх даними, найбільшої шкоди кримським прибережним водам завдають місцеві джерела забруднення, причому, найбільш постраждалими є акваторії бухт і заток зі слабким водообміном.

Як не прикро, але сучасна екологічна ситуація в Криму віддзеркалює домінуючу нині ідеологію «палацоманії» на узбережжі, що визначає людину, як вінець природи, але водночас протиставляє особу й довкілля. Це протистояння стало основою для формування загалом споживацького способу життя з усіма прикрими наслідками, насамперед, зазвичай варварським ставленням до природи, оскільки у багатьох наших «пострадянських» сучасників досі домінує уявлення про дар-

буде застосовано найближчим часом різких і радикальних заходів зі стабілізації екологічної ситуації, то ми просто втратимо цей унікальний рекреаційний регіон.

Зважаючи на його нинішній стан забруднення (який уже традиційними «ленінськими» суботниками не поліпшити), уряди України і Криму повинні, нарешті, приділити належну увагу цьому регіональному питанню національного масштабу, домогтися дієвої екологічної політики й застосувати відповідні санкції до порушників екологічного законодавства.

Адже, крім пригніченої екології, вже давно «вражає» курортників і жителів півострова невтішний стан прибережної смуги всього чарівного Південнобережжя. Це – за державним статусом – загальнонародне національне надбання, насправді мйже всуціль віддано різного штибу довгостроковим

мзди» за право потрапити до хвиля не поменшало. Прослідкувати, куди йдуть і на що використовуються зібрані гроші, не вдається досі. Тим часом, санітарний стан таких «платних територій», окрім рідкісних винятків, кращим не стає. Зрозуміло звідси, що все дорожча оплата за кримські пейзажі й пляжі продовжує осідати в кишенях ділків та чиновників різних відомств, уповноважених розпоряджатися всенародним надбанням. При тому, що за кожним пляжем закріплені відділи міських і селищних управлінь курортів, співробітники яких двічі на тиждень зобов'язані проводити перевірки й складати акти про виявлені порушення. А виконкомом сільських, селищних, міських рад доручено забезпечувати безоплатний і вільний доступ відпочивальників і місцевих жителів на комунальні пляжі. У відповідній постанові кримський

лення якої Крим залишиться екологічним курортом зі світовим ім'ямом тільки в наших мріях.

Екологи попереджають: дедалі частіші катастрофи нафтоперевізних суден на прикерченській ділянці все серйозніше загрожують екосистемі Чорного моря й прибережних районів. Розливи нафти вони класифікують як середні, однак спрогнозували, що їх наслідки розтягнуться на десятиліття. Це загрожує чорноморським пляжам, адже галька всотує нафту, що потрапляє на берег. Кримські екологи роками вимагають закрити рейдову перевалку нафтопродуктів, яка відчутно забруднює море, взагалі як таку, що постійно загрожує екології цілого регіону і є потенційною причиною техногенних аварій. Та ця справа ніяк не зрушується з місця. Як і встановлення морського кордону України в ділянці Керченської протоки й Азовського моря, яку наші російські сусіди воліють бачити безкордонною «спільною морською територією». Справа демаркації морського кордону не вирішується з часів початку нашої незалежності попри вже 50 (!) раундів переговорів. Та чи й вирішиться найближчим часом, не відомо, особливо в контексті знайдених на питому нашій ділянці Прикерченського шельфу потужних запасів нафти і газу.

За словами керівників токсичної програми «Грінпіс», і в Росії, і в Україні досі практично відсутні програми з попередження нафтових розливів на морі й забруднення його акваторій небезпечними речовинами. Більше того, країни-сусідки до цього часу не ратифікували міжнародні конвенції з захисту морського середовища від шкідливих речовин, зокрема від нафти і нафтопродуктів.

«Повинна бути створена мережа охоронних морських заповідників, заборонені вилов риби, виловити і транспортування нафти, перевезення небезпечних матеріалів й речовин, а також будь-яка господарська діяльність, яка може нанести збиток природним комплексам», – радять в «Грінпіс».

У цих умовах широкомасштабні проекти економічного розвитку, в основі яких лежить використання тих чи інших природних георесурсів Чорного моря, повинні обов'язково супроводжуватися заходами, скерованими на підтримання екологічної рівноваги, раціональне використання унікального природного комплексу й життєво важливого ресурсу, яким є екосистема Чорного моря не тільки для місцевих мешканців, а й усього міжнародного співтовариства.

...Крим невідворотно й відчутно втрачає свою курортну привабливість на фоні світових місць популярного відпочинку також тому, що намагається максимально заробити «швидкі гроші» на літньому сезоні без відчутних змін санітарного стану, без покращення сервісу, розвитку інфраструктури, за дефіциту комунальних вигод, нестабільності подачі води, за відсутності реконструйованих очисних споруд. При цьому, на думку самих кримчан, місцевих чиновників і ентузіастів курортного бізнесу, вони самі разом з державними структурами, традиційно «доють у дві дірки» курорти, «забуваючи» вкладати кошти в їх розвиток. А гроші на заваленому брудом і непотребом півострові (зі світовими цінами на відпочинок і куцими можливостями, в основному, і понині, зразка ще «совіцького» періоду своєї історії) примудряються брати навіть за відсутності сервісу. Коли ж ситуація зміниться на краще? Не запитанися б...

Віктор ХОМЕНКО.

ЧОРНЕ МОРЕ... ВІД БРУДУ

мовий характер не безмежних природних ресурсів.

КУРОРТНИКИ ВІД'ІЖДАЮТЬ, БРУД ЗАЛИШАЄТЬСЯ...

Задумайтесь: на кримських полігонах твердого побутового непотребу накопичилося вже понад 60 млн. тонн сміття. Щороку на звалищах півострова накопичується 2 мільйони нових «смердючих кубометрів». Об'єм створення відходів збільшується щороку майже на мільйон тонн. За даними кримського Рескому захисту довкілля, із 28 лишень офіційних полігонів, що функціонують на території «півострова здоров'я» на понад 200 гектарах, тільки 50 відсотків отримали державні акти на право користування землею. Більше половини кримських звалищ взагалі не відповідають санітарно-технічним нормам і вимогам. Не говорячи вже про десятки все нових самочинних смітників, що ростуть так стрімко, як гриби після дощу. Реальну кількість їх не здатні встановити навіть перевірки відповідних служб і систематичні акції екологів. Ускладнює ситуацію те, що безгосподарське, нехлюйське використання Криму тривало протягом практично всієї його історії, що й призвело, врешті, до серйозних екологічних проблем.

І це в спеціальному регіоні, де понині зосереджена величезна кількість рідкісних видів рослин і тварин, унікальних кліматичних зон й екологічних заповідників, цілющих оздоровниць. Йдеться ж бо про долю справжньої життєдайної оази, цінність якої для продовження тривалості життя українців (уже зараз найкоротшого в Європі) не переоцінити. Тим більше, в країні, що зазнала Чорнобильської біди. Тож, якщо не

орендарям і «власникам», бурливо й брутально розпродане на «чорному ринку землі» та хаотично й похапцем забетоноване претензійними «новобудами» вітчизняних і російських скоробатків, вже навіть в охоронних парках і заповідниках, які мали б бути особливо надійно захищені законом.

До того ж, замість належної якості роботи по зміцненню берега, в діяльності кримського Протизсувного управління в черговий раз виявлені масштабні порушення. «Зсувники» зобов'язані сумлінно займатися своїм безпосереднім ділом – безнастанним зміцненням кримського узбережжя, яке постійно, активно й потужно руйнує і «злизує» море. Та переймаються вони цим всі два останні десятиліття вкрай недбало і кволо. Приміром, із 5,2 млн. грн., отриманих управлінням за період лишень з квітня минулого року по весну нинішнього, на ремонт підвідомчих споруд воно витратило... ледь більше ста тисяч гривень. Це при тому, що, Крим, як відомо, живе курортом, і збереженість пляжів для нього – питання виживання.

ДЕ Ж «ВНУТРІШНІ РЕСУРСИ» Й ДОСТУПНІ ПЛЯЖІ?

Між тим, уже давно стали банальністю обіцянки й офіційні заяви-запевнення про безплатні – «як в Європі», кримські пляжі. Їх курортники й місцеві жителі розцінюють, як невдалу рекламу з метою заманити на півострів щонайбільшу кількість відпочивальників. Насправді, навіть після кількох показових рейдів чиновників до місць масового відпочинку й нинішнього курортного сезону, різномасних «збирачів

уряд прохає міліцейський главк півострова й прокуратуру оперативно реагувати на неправомірно встановлену плату за відвідання пляжів, місць масового відпочинку, територій і об'єктів природно-заповідного і лісового фондів.

Та «віз й понині там», що, відповідно, екологію не поліпшує.

РАДИТЬ «ГРІНПІС»

Отож, поки що вчені спостерігають загострення деградації стану екосистеми Чорного моря. Бо навіть під час економічної кризи триває неконтрольоване освоєння Азово-Чорноморського узбережжя, не уповільнюється зникнення унікальних Причорноморських ландшафтів, катастрофічно скорочуються місця життя унікальної флори і фауни, нерестилища ендемічних порід риб. Все активніше забруднюється Чорноморське узбережжя приморськими курортно-рекреаційними районами.

Експерти дійшли висновку, що за останні роки динаміка забруднення Чорного моря значно зросла. В морі з'явилися придонні території, де практично не зареєстровано жодного живого організму. Вже на третині площі шельфу північно-західної частини Чорного моря реєструються масштабні зони без кисню, що призводить до загибелі всього живого.

Ще однією бідою Чорного моря кримського регіону екологи вважають діяльність Чорноморського флоту РФ, що базується на українському півострові. За їх даними, акваторію Чорного моря катастрофічно забруднюють систематичні тривалі викиди пального з кораблів флоту. 14 років шукає солідних інвесторів програма «Морський берег», без вті-

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 1075/2010 ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 390-ї РІЧНИЦІ ПЕРЕМОГИ У ХОТИНСЬКІЙ БИТВІ

З нагоди відзначення у 2011 році 390-ї річниці перемоги союзного українсько-польського війська у Хотинській битві, зважаючи на велике значення цієї перемоги для європейської історії, з метою популяризації героїчних сторінок минулого України та виховання у громадян патріотизму постановляю:

1. Кабінету Міністрів України розробити у тримісячний строк за участю Національної академії наук України, представників громадськості і затвердити план заходів з під-

готовки та відзначення 390-ї річниці перемоги у Хотинській битві, передбачивши, зокрема: організації у вересні 2011 року на території Чернівецької області урочистостей та культурно-мистецьких заходів з нагоди 390-ї річниці перемоги у Хотинській битві; організації та проведення на базі Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича міжнародної наукової конференції, присвяченої історії Хотинської

війни 1620 – 1621 років; проведення дослідницької роботи з вивчення подій Хотинської війни, підготовку і видання наукової та науково-популярної літератури, здійснення археологічних досліджень; здійснення заходів з вивчення і популяризації політичної та військової діяльності гетьмана Петра Сагайдачного, інших визначних воєначальників і учасників Хотинської битви, організації тематичних виставок документів,

книг, речових пам'яток, пов'язаних із подіями 1621 року під Хотином; проведення протягом 2011 року у навчальних закладах, закладах культури, військових частинах тематичних просвітницьких та інших заходів, присвячених перемозі у Хотинській битві; забезпечити вирішення разом із Чернівецькою обласною державною адміністрацією питання щодо благоустрою Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця» та облаштування приміщень для створення музейних експозицій, присвячених перемозі українсько-польського війська у Хотинській битві;

вирішити в установленому порядку питання щодо фінансування у 2011 році заходів з підготовки та відзначення 390-ї річниці перемоги у Хотинській битві.
2. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити заходи з відзначення на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць 390-ї річниці перемоги у Хотинській битві та забезпечити їх реалізацію.
3. Міністерству закордонних справ України вжити заходів щодо залучення до участі у урочистостях з нагоди 390-ї річниці перемоги у Хотинській

битві представників дипломатичного корпусу іноземних держав в Україні та української громадськості за кордоном.
4. Державному комітету телебачення і радіомовлення України забезпечити широке висвітлення у засобах масової інформації заходів з підготовки та відзначення 390-ї річниці перемоги у Хотинській битві, організувати разом з Українським інститутом національної пам'яті цикли тематичних теле- і радіопередач, виступи провідних учених та представників громадськості.

Президент України
Віктор ЯНУКОВИЧ.
6 грудня 2010 року.

Нарешті в столиці України встановили пам'ятник одному з найбільших її достойників — видатному козацькому гетьману початку XVII ст. Петру Конашевичу-Сагайдачному. Безперечно, ця непересічна історична особа заслуговує на таке вшанування, як ніхто інший з тогочасних українських діячів. Адже це він вів козаків у переможні морські походи до берегів Криму й Туреччини, це під його керівництвом Військо Запорозьке в складі польської армії мало не захопило Москву, саме його талант полководця вберіг Центральну Європу від вторгнення багатотисячної турецької армії у 1621 р., і, нарешті, його геній передбачив об'єднання козацтва і православної церкви задля майбутнього відродження української державності.

Список заслуг Сагайдачного можна було б продовжувати й продовжувати, але чи відображено все це в скульптурній фігурі гетьмана, яка з початку XXI ст. «височіє» на старовинній Контрактовій площі? На нашу думку, повною мірою — ні. Не тільки кияни, а й гості столиці вбачають у цьому пам'ятнику лише невдалу копію справжнього мистецького шедеву — величної скульптури Б. Хмельницького, що поблизу Софійського собору. А все тому, що архітектор пам'ятника П. Конашевичу-Сагайдачному, очевидно, полінувався перелічити історичну та художню літературу про діяльність цього славетного гетьмана. Окрім того, хтось з відповідальних місцевих чиновників знехтував можливістю звернення за науковою консультацією до вчених-істориків, які не один десяток років досліджують біографію народного героя і змогли б дати цінні поради щодо доцільності тих чи інших елементів пам'ятної скульптури та її загального ідеологічного навантаження.

Чому б, наприклад, гетьмана Сагайдачного не зобразити з піднятим у руці мечем (це було б достовірно й, головне, оригінально), який він отримав з рук королеви Владислава у 1621 р. у нагороду за успішні дії під Хотинською фортецею. Цей нагородний меч був інкрустований золотом та діамантами із зображенням алегоричних сцен суду над Соломоном та бою античних воїнів. На ньому напис латинською мовою: «Владислав [у дар] Конашевичу кошовому під Хотином проти Османа». Таким чином один з найповажніших на той час монарших дворів Центральної Європи, нарешті, визнав неабиякі заслуги українського козацтва в обороні України, Речі Посполитої та інших країн від турецької загрози.

Вручення Сагайдачному меча майбутнім королем Польщі згідно з тогочасними звичаями означало не що інше, як визнання високого суспільно-правового становища козацького гетьмана та очолюваного ним Війська Запорозького. Віднині за останнім визнавалися права рідного народу українських воєводств Речі Посполитої. Вручення зброя як найголовніший рідарський символ на довгі роки стала своєрідною охороною грамотою для українського козацтва. Нагадаємо, що польськими урядовими колами, починаючи з кінця XVI ст., козацтво трактувалося не інакше, як «свалільне» збіговисько розбійників. А тепер золотий меч Сагайдачного відкрив дорогу для поновлення Київської православної митро-

полії, посилення Київського братства та започаткування першого вищого навчального закладу в Україні — Києво-Могилянської академії.

До такого визнання своїх військових заслуг П. Конашевич-Сагайдачний йшов довгі десятиліття, протягом яких брав участь у безлічі козацьких походів і кровопролитних січах з ворогами. Однією з найскрапівших сторінок його військової біографії була допомога польсько-литовській армії в зупиненні просування багатотисячної армії турецького султана Османа II в глибоку Європу. Наприкінці літа 1621 р. на заклик короля Речі Посполитої Сигізмунда III під Хотином зібралося 40 тисяч козаків, 35 тисяч поляків і 25 тисяч литовців, які протистояли 220-тисячній армії Османської імперії. До українського війська на чолі з Конашевичем-Сагайдачним входило тринадцять полків, а саме: гетьманський

ЗОЛОТИЙ МЕЧ САГАЙДАЧНОГО

полк, що налічував 3000 козаків; полк Івана Гардзеї — 2000; полк Івана Зишкаря — 2300; полк Богдана Конші — 1600; полк Тимоша Федоровича — 4000; полк Мусія Писаренка — 2500; полк Федора Білородька — 3200; полк Данила Довгеня — 3000; полк Адама Підгорського — 3700; полк Сидора Семаковича — 3500; полк Василя Лучковича — 4100; полк Яцька Гордієнка — 2700; полк Семена Чечуги — 3200 осіб. На початку вересня надійшли ще додаткові козацькі сотні, які не були внесені до реєстру, але брали активну участь у військових діях.

Хотинська битва розпочалася 2 вересня наступом головних сил турецької армії по всьому фронту і концентрованим ударом на позиції козацьких полків Сагайдачного, у результаті чого українці втратили близько сорока чоловік битими й пораненими й змушені були за наказом свого гетьмана в ніч з 2 на 3 вересня зміцнювати пошкоджені гарматним вогнем турків земляні укріплення — вали, рови та шанці.

Талант українського гетьмана як полководця в усій повноті проявився вже 3 вересня при перегрупуванні козацького війська під час бою з метою переходу від оборони до контратаки. Згідно з дослідженнями історика Петра Саса, того дня,

щоб уникнути втрат від щільного гарматного і рушничного вогню противника, П. Конашевич-Сагайдачний зосередив сили на правому і лівому флангах, при цьому оголивши позицію в центрі. Збільшення чисельності військ на флангах посилювало запланований удар на основних напрямках контратаки. Турки, опинившись у вогняному «кільці» між двома угрупованнями козацької армії і не витримуючи інтенсивного рушничного вогню запорозьких піхотинців, почали спішно відступати. У результаті таких дій українських козаків турецький султан Осман II втратив близько десяти тисяч вбивчого війська. «Не буду ні їсти, ні пити, доки того Сагайдачного не приведемо», — гніваючись, віддав наказ султан Османський імперії.

Проте цей наказ так і не було виконано турецькими воєначальниками — гетьман Петро Сагайдачний на чолі елітних підрозділів Війська Запорозького несподівано увірвався до ворожого табору. «Після раптового вторгнення запорозьців у табір Османа турками оволоділа паніка: люди всіх звань і станів були в неописаній тривозі, сам Осман, який ще недавно гадав, що немає нікого в світі, могутнішого за нього, тепер на власні очі побачив усю хиткість свого становища...», —

засвідчував очевидець тих подій. Окрім уміло організованих наступальних операцій, П. Конашевич-Сагайдачний багато уваги приділяв оборонній тактиці й особливо тогочасній військовій інженерії. За досить короткий термін козаками були збудовані незвичні як на той час споруди «бліндажного» типу, що витримували понад п'ятигодинний гарматний обстріл. Це відбувалося 4 вересня. Ефективною була й система оборонного рушничного вогню, яку чи не вперше в таких масштабах застосував козацький гетьман під Хотином. Вона полягала у підготовці масового залпового вогню з мушкетів по ворогу з максимально близької відстані. Так було 8 вересня, коли добірні яничари атакували козацький табір.

Коли турки подолали оборонний рів, козаки по команді одночасно підвелися по всій лінії оборони і впритул розстріляли атакуючих з мушкетів. Внаслідок цього в рову залишилися лежати близько трьох тисяч «бусурман». Сагайдачний також використовував традиційну козацьку тактику нічних атак. Вони були здійснені ночами з 6 на 7, з 16 на 17, з 19 на 20, з 22 на 23 вересня. В останній вилазці брало участь три тисячі козаків, які знищили турецькі намети, вбили декілька сотень турків (серед них відомого турецького воєначальника Черкес-башу), захопили багато зброї та цінностей. Такі дії козацького війська змушували турків підтримувати постійну бойову готовність і не давали змоги для повноцінного відпочинку.

Битва під Хотином, яка стала заключним етапом польсько-турецької війни 1621 р., продовжувалася до кінця вересня і набувала затяжного позиційного характеру. 28 вересня султан Осман II наважився дати вирішальний бій об'єднаним козацько-польсько-литовським силам. Один з основних напрямів атаки був спрямований на козацький табір. Однак туркам так і не вдалося прорвати оборону. Натомість Сагайдачний наказав перейти своїм полкам у контратаку, внаслідок чого противник став відступати. Після цього турецький султан змушений був підписати мирний договір з польським королем і відмовитися від бажань захопити Україну та Польщу.

Нарешті після багатьох століть за-

войовничої політики в цьому регіоні Османській імперії перекрили шлях до серця Європи! Це стало можливим завдяки самовідданій і жертвній боротьбі українського війська, воєнному мистецтву та полководницькому хисту гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. Кипчакська хроніка так засвідчила величезну роль козацтва у Хотинській війні 1621 р.: «...Ці козаки кожного благословенного дня зустрічалися з невірними і давали їм битву, перемагали їх і не давали, щоб поляки були знищені; якщо не було б козаків, Бог один знає, поляки залишилися б переможени протягом 3–4 днів...». Герой тих вікопомних подій гетьман Сагайдачний зі своїм козацьким військом став справжнім оборонцем Європи і, як ми вже зазначили, був нагороджений іменним золотим мечем з діамантами.

«А яка доля цієї почесної зброї?» — спитаєте ви. Чи зберігся він до нашого часу, а якщо зберігся, то де знаходиться і чи можна його побачити? Можемо вас порадувати — на всі ці запитання є позитивна відповідь. Якщо ви колись побуваєте в одному з найкращих польських міст Кракові, то відвідайте, будь ласка, музейний комплекс королівського замку на Вавелі. Саме тут, у Державній колекції мистецтв, під інвентарним номером і назвою «Меч гоноровий П. К. Сагайдачного, гетьмана козацького» й зберігається знаменита зброя українського полководця. Очевидно, після смерті гетьмана його меч якимось чином потрапив до Скарбу Коронного в Варшаві, а вже звідти перейшов у власність королівської родини Вазів й опинився у Вавельському замку.

Така непростя доля цього золотого рідарського меча, подарованого королем польським гетьману Сагайдачному, який символізував перемогу поляків, литовців та українців над спільним ворогом. Про його існування на батьківщині славетного гетьмана, в Україні, довгі століття не було відомо. Лише в наш час вдалося віднайти інформацію про зберігання меча Сагайдачного у Кракові. А невдовзі його зображенням вітчизняна громадськість зможе помилуватися в одному з ілюстрованих видань, присвяченому героїчній історії українського козацтва.

<http://www.haidamaka.org.ua/0067.html>

ЦИНІЗМ ПО-КРЕМАІВСЬКИ

Прем'єр-міністр РФ Володимир Путін заявляє, що Росія перемогла б у Великій Вітчизняній війні, навіть якщо б Україна не входила до складу Радянського Союзу.

Як передає власний кореспондент УНІАН у Росії, про це В.Путін сказав під час спілкування з росіянами в прямому ефірі.

«Тепер з приводу наших відносин з Україною. Я дозволю з вами не погодитися, коли ви зараз сказали, що якби ми були розділені, ми не перемогли б у війні. Ми все одно перемогли б, тому що ми країна переможців», - заявив В.Путін, відповідаючи на питання одного з росіян.

За його словами, статистика часів Другої світової війни свідчить, що найбільших втрат зазнала саме РРФСР - більше 70%. «Це означає, що війна виграна, не хочу нікого кривдити, за рахунок індустриальних ресурсів РФ. Це історичний факт, це все в документах», - сказав він.

За словами В.Путіна, це зовсім не зменшує значення у спільній перемозі республік колишнього Радянського Союзу.

* * *

МЗС ПРОСЯТЬ ДАТИ ОЦІНКУ ЗАЯВИ ПУТІНА ПРО ВІЙНУ ТА ПЕРЕМОГУ БЕЗ УКРАЇНИ

Народні депутати Ірина Герасченко та Ольга Герасим'юк звернулися до Міністерства закордонних справ України із закликом дати належну оцінку заяві прем'єр-міністра РФ Володимира Путіна, що Радянський Союз і без України все одно переміг би у війні.

Як повідомили УНІАН у прес-службі І.Герасченко, народні депутати вважають, що цими висловлюваннями В.Путін нівелює роль України та українського народу у визволенні світу від фашизму, применшує внесок українців у Перемогу у Другій світовій війні. На їхнє переконання, російський лідер принизив пам'ять мільйонів українців, які загинули у боях проти фашизму.

І.Герасченко та О.Герасим'юк вважають, що заява В.Путіна «ясраво свідчить про те, яким буде омріяний Кремлем спільний підручник історії, ідея написання якого так ревностно підтримується Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України».

«Очевидно, мета такого підручника одна - знівелювати роль України в новітній історії Європи, переписати її, викласти під кутом зору Кремля», - вважають депутати.

«Своїми словами В.Путін образив тисячі українських ветеранів, які сьогодні ще живі і для яких День Перемоги - найголовніше свято у житті. Це ляпас десяткам ветеранських організацій, які об'єднують ще живих переможців над фашизмом. Це образа кожної української родини, яка втратила своїх рідних у війні. Відомо, що загальні демографічні втрати України у Другій світовій війні - включно з убитими, жертвами концтаборів, депортованими, евакуйованими й тими, що рушили у вигнання разом із відступаючими нацистами, становлять не менше 14 млн. чоловік, що становить від 40% до 44% від загальних людських втрат СРСР, наголошують депутати і вимагають від керівництва Міністерства закордонних справ України дати належну оцінку заявам В.Путіна.

«Влада повинна продемонструвати, що шанує пам'ять загиблих у війні, шанує живих ветеранів. Жодна з країн Європи не дозволяла собі применшувати внесок українців у Велику перемогу», - заявляють І.Герасченко та О.Герасим'юк.

Вони також підготували проект постанови Верховної Ради України, у якій пропонують депутатам засудити висловлювання, які принижують патріотичні почуття українців і нівелюють внесок українців у Другій світовій війні. «Будемо вимагати щоб ця постанова з'явилася у порядку денному пленарних засідань», - зазначають депутати і висловлюють переконання, що постанову підтримають БЮТ і НУ-НС.

Подвигу воїнів Південно-Західного фронту, киян, полтавців і всіх учасників найбільш грандіозної битви Великої Вітчизняної і Другої світової війни, які зрвали блицкриг літом 1941 року і врятували Москву, присвячується.

БОЇ В УКРАЇНІ БІСЯТЬ ГІТЛЕРА

Як відомо, в затверженому Гітлером плані «Барбаросса» передбачалося ведення блискавичного й переможного наступу проти Радянського Союзу, швидкий і повний розгром Червоної Армії в прикордонних боях. Німецькому командуванню ставилося головне тактичне завдання: розгромивши основні сили Червоної Армії, швидко просунутися на Схід і захопити Москву в серпні або не пізніше початку вересня. Гітлерівське верховне командування створило три могутні військові угруповання: «Північ», «Центр» і «Південь». Головнокомандуючому групою армії «Північ» генерал-фельдмаршалу фон Леебу доручалося в липні вийти на підступи до Ленінграда; головнокомандуючому «Центром» генерал-фельдмаршалу фон Боку - в середині липня оволодіти Смоленськом, а головнокомандуючому одним із наймогутніших угруповань «Південь» фон Рундштедту - захопити до того часу Київ.

У вмінні планувати німецькому генералітету не відмовити. Таким ходом фронтального наступу передбачалися танкові прориви нашої оборони, швидкі кидки вперед, котлі й оточення частин Червоної Армії і обов'язкове гальмування просування на Схід, коли обстановка вимагатиме знищення наших дивізій, корпусів і цілих армій, які потрапили у мішки й лещата німецьких танкових армій.

Та при всьому цьому процесі далеких маршів і жорстоких боїв величезної кількості підрозділів, якими важко управляти і які важко контролювати, війська фельдмаршалів повинні майже одночасно опинитися, повторюючи, в липні під Ленінградом, у Смоленську й Києві. При досягненні цих дуже важливих цілей у першому місяці війни фон Лееб зобов'язаний був негайно штурмувати Ленінград і швидко оволодіти містом, щоб відкрити своїм і фінським військам шлях на Москву з північного заходу й півночі; фон Бок повинен був дати команду танковій армії генерал-полковника Гудеріана разом із сотнями тисяч озброєних до зубів і окриплених легкими перемогами перших тижнів боїв піхотинців, посаджених на автомобілі, форсованим маршем навалитися на Москву, до якої від Смоленська, наголошую, 340 кілометрів гарної автомобільної дороги.

А щодо фельдмаршала фон Рундштедта, то перед його військами у випадку оволодіння Києвом, як передбачалося планом, у липні відкривалася чудова перспектива швидких походів і оволодіння Харківським промисловим районом, Придніпров'ям, Донбасом. А там рівнинними сухими степами рукою подати до Ростова, Кавказу, азербайджанської нафти. Саме заради цих стратегічних шлейдів добре спланованого блицкригу натужно ревіли мотори бомбовозів «Люфтваффе», розкидаючи свій смертоносний вантаж над фронтом, містами й селами Радянського Союзу, саме заради цієї мети того літнього часу, майже не змовкаючи, гурчали двигуни, стріляли гармати й строчили кулети танкових армій Гудеріана, Гепнера, Клейста, Готта та багатьох інших німецьких командирів, сіючи смерть у шеренгах наших воїнів і наводючи жах на мільйони й мільйони мирних біженців, котрі прагнули втекти від фашистів на схід.

Тільки за перші два дні боїв, до 24 червня, авіація противника знищила на наших аеродромах понад дві тисячі радянських військових літаків, тисячі танків і гармат; фашисти розгромили багато дивізій і корпусів, узяли в полон сотні тисяч наших солдатів. Неймовірно, але факт, що гітлерівські війська оволоділи непошкодженими мостами й переправами на ріках Західної України, прибалтійських республік і Білорусії. Танкова група Готта стрімким

маршем вийшла до ріки Німан і захопила неушкодженими найважливіші переправи. Танки Гепнера також з ходу оволоділи мостами через водні перешкоди. Коли Гудеріану доповіли, що його танкісти, які рвуться до Мінська, оволоділи мостом через ріку Буг, він одразу навіть не повірив цьому.

Другого дня війни німці опинилися у Вільнюсі, Каунасі, а 28 червня - через шість днів від початку наступу - оволоділи столицею Білорусії Мінськом. Більшість наших бомбардувальників і винищувачів у Прибалтиці й Білорусії, нездійснивши жодного бойового зльоту, були знищені на аеродромах.

Наші командуючі військовими округами й фронтами в Ленінграді, Прибалтиці, Білорусії, в Україні були досвідченими й відповідальними воєначальниками. Усі вони та

Федір МОРГУН

ГІНУЧИ, ВОЇНИ КИРПОНОСА І УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД РЯТУЮТЬ МОСКВУ

їхні штаби завдог до нападу німців ставили питання перед Верховним Головнокомандуванням про приведення військ у бойову готовність. Але обвинувачувалися Сталінінм у провокаторстві, панікерстві й недисциплінованості, одержували категоричні команди не проводити ніяких підготовчих заходів.

Командуючий Київським військовим округом генерал-полковник М. П. Кирпонос звертався до Сталіна з листом, в якому повідомляв, що німці концентруються на ріці Буг і що скоро почнуть наступ. Він просив дозволу евакуйовувати із загрозливих районів 300 тисяч чоловік населення, підготувати там позиції для оборони. Йому заборонили це робити.

Маршал І. Х. Баграмян повідомляє, що коли 10 червня війська Київського особливого округу почали займати позиції на незакінчених прикордонних укріпленнях, із Москви «поступив грізний окрик»: «Таке розпорядження негайно відмінити і доповідайте, хто конкретно дав це самочинне розпорядження» (И. Баграмян. Трудное лето. - Литературная газета, 1965, 14 апреля).

Ось що повідомляє генерал-майор А. Лобачов у книзі «Трудними дорогами» (М.: Воениздат, 1970, с. 126-127):

«15 червня я приїхав до Києва й пішов до М. Лукіна... Він же орієнтувався в стані справ на місці, розмовляючи з командуючим округом М. Кирпоносом. Відбувся обмін думками щодо обстановки на заході. Лукін вважав, що війна ось-ось розпочнеться. Кирпонос поділяв його думку. Командуючий округом тільки-но мав розмову з Москвою. Він просив дозволу зайняти укріплення, посунути війська до кордону, повернути з полігонів артилерію, частини зв'язку і саперів. Йому відмовили.

- Дали зрозуміти, що війни не буде, - заявив М. Кирпонос.

Наступного дня разом із Михайлом Федоровичем знову побував у штабі округу, де зустрілися з М. Кирпоносом. Командуючий говорив, що армія фашистської Німеччини підведена до Бугу. Кордон, який охороняє Київський особливий військовий округ, порушується щодня. Над нашою територією літають німецькі літаки. У старих укріплених районах озброєння зняте як таке, що застаріло, новим не замінене. Керівники округу були занепокоєні тією обстановкою, що практично вони не мають реальних можливостей дати чітке орієнтуван-

ня комскладу частин і з'єднань».

Унаслідок злочинної політики Сталіна наші танки й літаки залишилися незаправленими паливом, без боеприпасів, які зберігалися на базах і не доставлялися екіпажам. Багато командирів були в тривалих відпустках, а льотчики, танкісти й піхотинці на недільний день 22 червня одержали увільнення.

Безвідповідальна позиція Сталіна зв'язала по руках наш Генштаб у Москві й командирів у прифронтових військах.

У цьому була головна причина великих успіхів німецьких військ, які наступали. Їхні танки, машини й літаки заправлялися нашим паливом, яке доставалося німцям після оволодіння нашими базами поставання в перші ж години й дні війни. Гальдер у своєму щоденнику повідомляє, що тридцять відсотків потреби в пальному німці одержали за рахунок трофейного, захопленого в

ми, але ми вважали, що наші два механізованих корпуси справляться з ними і ми відновимо становище.

У цей час прибув Конев у КОВО, його армія розвантажилася, ми були дуже раді, що одержали резерв. Шю армію ми зараз же націлили в напрямку на Броди. Проте, як тільки його армія ввійшла у зіткнення з противником, надійшов дзвінок від Сталіна: «Негайно повантажити армію Конєва і сприяти якнайшвидшому відправленню в розпорядження Москви». Тут я став просити залишити армію Конєва нам. «Якщо армія Конєва залишиться, то в нас є впевненість, що ми стабілізуємо становище в напрямку Броди і тим самим змусимо противника перейти до оборони. А може, нам удасться його і розбити». Так, ми думали тоді скоро розбити німців. Це було не просто бажання, ми вірили в це. А через деякий час - знову дзвінок від Сталіна: «Негайно пова-

нтайте армію Конєва». Вона вже вела бойову операцію, але відданий наказ, і вона відбула» (Н. Хрущев. Воспоминания. - М.: Вагриус, 1997, с. 96-97).

В книзі Хрущов детально описує, що Сталін у травні і червні на тривалий період «прив'язав» Хрущова і першого секретаря ЦК Компартії Білорусії Пономаренка до Москви. Усім складом Політбюро йшли багатотижневі, безперервні, безпробудні щоденні пиятики. Генштаб Червоної Армії був надійно привчений вірити Сталіну абсолютно в усьому, в тому числі, що війни з Гітлером не буде.

(УРИВОК З КНИГИ «СТАЛІНСЬКО-ГІТЛЕРІВСЬКИЙ ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»)

прикордонних районах Білорусії і Прибалтики. Уже через кілька днів командуючий авіацією Білоруського фронту, переконавшись, що його авіація не була піднята в повітря для відсічі ворожим літакам, а практично розгромлена на аеродромах, застрелився.

Багато командирів і солдатів, свідків трагедії наших військ в перші години і дні війни, розповідали, що наші прифронтові аеродроми були буквально забиті бомбардувальниками і винищувачами. Німці їх нищили не тільки своїми літаками, а й розстрілювали і таранили танками.

Гальдер у своїх спогадах жалкує, що «організувати збір трофейного майна дуже важко через величезну протяжність полів битв і абсолютну недостатність для цього сил і засобів...». Станом на 9 жовтня 1941 року німецькі війська, розташовані в глибоких тилкових районах Європи, взяли на озброєння 1110 трофейних танків (Ф. Гальдер. Военный дневник. - М.: Воениздат, 1971, т.3, с.26).

Зовсім не так розвивалися бойові дії в напрямку могутнього німецького угруповання «Південь». З першої години нападу німецько-фашистські війська одержали відсіч на багатьох ділянках фронту.

Я знав учасників боїв за місто Перемишль, яким німці спочатку оволоділи, а потім були розгромлені нашими контратакуючими військами, котрі відбили це старовинне місто у ворога. По всьому фронту зав'язувалися тяжкі бої, наші відчайдушно захищалися, завдаючи противнику втрат і стримуючи натиск танкових колон Клейста.

Німці, зазнаючи великих втрат, кидаючи в бій все нові й нові дивізії та корпуси при підтримці великої кількості авіації, хоча й просувалися вперед, але темпи були значно нижчими від запланованих. Під Бродями, в районі Дубно й Луцька зав'язалися затяжні кровопролитні танкові битви й артилерійські дуелі. Вимуштрувані німецькі вояки нічого подібного не знали ні в поході по Польщі, ні в боях у Франції.

Наведу тут надзвичайно цікаві, точніше, вражаючі повідомлення М. С. Хрущова, котрий у той час перебував на фронті у військах Кирпоноса:

«На ділянці КОВО (Київський Особливий військовий округ) у перші дні війни склалося тяжке, але зовсім не катастрофічне становище. Ми мали в резерві два танкових корпуси, а армія Конєва повинна була ось-ось почати розвантажуватися. За вказівкою Ставки ми вирішили завдати контрудару по наступаючих німецьких військах, кинули туди наші механізовані корпуси. Мені не було відомо, хто командує німецькими танковими з'єднання-

ми, але ми вважали, що наші два механізованих корпуси справляться з ними і ми відновимо становище.

Нашим історикам давно пора сказати народу правду: керівництво партії й держави пиячило, а Генштаб і багато вищих військових чинів підлабузювалися до Сталіна і байдикували. А тим часом німецьке командування проводило неймовірну роботу для підготовки своїх військ до агресії, уважно спостерігало за нашими прикордонними військами й арміями в глибині радянської території.

І ось грянула війна. Танки, артилерія і піхота Гітлера атакували наші війська по всій лінії кордону. Фашистські літаки бомблять Львів, Мінськ, Ригу, Севастополь, Київ і сотні інших міст Радянського Союзу, а Сталін вимагає «не відповідати вогнем». Хрущов цю поведінку вождя пояснює по-своєму: «Це була дивна квазівка, а пояснювалася вона так: можливо, там якась диверсія місцевого командування німецьких військ або якась провокація, а не виконання директиви Гітлера».

Винятково цікаві повідомлення М. Хрущова і про хід боїв, особливо про дії Сталіна стосовно могутньої армії Конєва і танкового корпусу Рокосовського.

Якби Кирпоносу і Хрущову була надана можливість повного використання армії Конєва для атаки (разом з нашими танковими корпусами) армії Клейста, то, поза всяким сумнівом, німецько-фашистські війська були б розгромлені в прикордонних боях - і війна пішла б зовсім по-іншому.

Але Сталін відібрав у Кирпоноса армію Конєва і корпус Рокосовського і перекинув на Західний фронт до Смоленська. А що із цього вийшло? Війська доставлялися туди багаточисельними залізничними військовими ешелонами, які німецькі штурмові бомбардувальники знищували в дорозі.

Таким чином, Сталін знекровив Кирпоноса і нічим не допоміг Західному фронту - він підставив наші війська під німецькі бомби на обох напрямках (!?).

(Продовження в наступному номері).

«МИКОЛАЙ ІДЕ – ДАРУНКИ НЕСЕ!»

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Щирі оплески на завершення програми стали прекрасним фіналом вистави, що відбулася напередодні найчарівнішого свята року.

Як сказала співорганізатор туру театру «Берегиня» Тетяна Вернигор, київські артисти з театралізованою виставою відвідають сім міст України. Тур розпочався у Харкові, а після Сімферополя наступна зупинка для учасників новорічної казки буде в Одесі.

За словами директора Сімферопольського гарнізонного будинку офіцерів Миколи Степанова програма новорічних та різдвяних свят цього року буде насиченою. В наступні вихідні концертну групу культурно-освітнього закладу з нетерпінням чекають юні глядачі у с. Перевальне, а напередодні Нового року святкова вистава відбудеться й для дітей військово-службовців Сімферопольського гарнізону. Вінцем новорічних свят стануть традиційні офіцерські бали, які за традицією пройдуть напередодні Нового року.

За словами офіцера Центру військ берегової оборони Національних Військово-Морських Сил майора Олексія Мазепа, заходи, що регулярно відбуваються у Гарнізонному будинку офіцерів, це чудовий привід зібратися з рідними та близькими, з друзями та співслужбовцями і цікаво та з користю провести вільний від виконання службових обов'язків час.

– Можливість відвідати казкове дійство стала справжнім подарунком для наших дітей. Свідченням того є їхні щирі посмішки та чудовий, казковий настрій, – сказав офіцер.

Владислав СЕЛЕЗНЬОВ, підполковник.

На фото: праворуч – київські актори і майор Олексій Мазепа з доньками перед святковою виставою; унизу – артисти Київського академічного театру українського фольклору «Берегиня». (Фото автора).

ВІД КВІТКАРЯ ДО ЛЯЛЬКАРЯ – ОДИН КРОК,

І ВОНА ЗРОБИЛА ЙОГО ПЕРШОЮ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

У той же час я познайомилася з людьми, які допомогли мені влаштуватися на навчання до «Артфлори». Ця установа діяла у Москві під егідою товариства «Квіткарів Радянського Союзу». То були незабутні чотири роки. Ми їздили зі своїми роботами у Москву на фестивалі. У той же час кращі фахівці Союзу частенько відвідували

Алушту, де проводили майстер-класи. Під час фестивалів ми брали в оренду Московський будинок художника – це дає уявлення про те, з яким розмахом проводилися нами заходи. «Артфлора» існує і сьогодні – вона тепер має статус Всесвітньої організації. Але брати участь в її життєдіяльності тепер не просто. Тож довелося перемикати увагу на Київ. Тут спілка квіткарів України має свою організацію – «Місто мрії», яка розташовується в Українському домі.

– Раїсо Семенівно, важко повірити, що у нашій економічно складній часи можна все це собі дозволити просто для душі. Чи флористика все-таки є вашим бізнесом?

– Бізнес – сильно сказано. Але, звичайно ж, я продаю свої вироби. Десять років торгувала ними в Алушті. Утім, сьогодні там переважають не кримські, а китайські сувеніри. Зараз найкомфортніші для торгівлі умови у Миколаївці. Так, до цього примушує бідність, хоча я б хотіла просто влаштувати виставки, дивувати людей прихованим потенціалом нашої природи, яка може одержати друге життя в умілих руках. Але за виставкові приміщення треба платити. Особливо мені б хотілося ознайомити зі своїми роботами дітей, що лікуються в санаторіях, реабілітаційних центрах. Думаю, флористика знайшла б серед них прихильників і послідовників.

А заговорила про виставки для дітей Раїса Шевчук не випадково – останнє її захоплення, яке і продемонструвала вона у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі, – це ляльки. Очерет, магнолія, тополя, кукурда, пальма, гречка, береза, тисячолістник, осока та багато інших рослин, їхні стебла, листя,

квіти стали волоссям, обличчям, вишуканими сукнями, капелюшками, кошиками, створюючи неповторні образи чи то ляльок, чи то лісових та степових духів. І усі вони такі дивовижні і ні на що не схожі! Та й імена у них незвичайні: Греченида, Тополяна, Березонна, Пальмоміада... Усього тридцять ляльок, різних за розміром.

Перші дві лялечки пані Раїса зробила за замовлення свого онука Дмитрика – для дитсадочка, де вихователі знали про її незвичайне обдарування. А потім так захопилася, що за два місяці підготувала всю експозицію.

У ВІКЦі Раїса Шевчук виставляється вже вдруге – рік тому вона запропонувала зимову тематику, з новорічними сюжетами. А ось тепер подивувала, так подивувала!

Серед присутніх було чимало лялькарів, які працювали з тканиною, бісером, різноманітними прикрасами і використовували здебільшого національні мотиви. Але бачити ляльок з осоки та очерету, ще й таких гарних, їм не доводилось ніколи.

Тому вони охоче запросили Раїсу Семенівну до свого клубу й одразу ж прийняли майстриню до товариства лялькарів на чолі з Вірою Глинкою, яка вже здобула офіційне визнання. Сама Раїса Шевчук кар'єрою не стурбована. Її бентежить лише те, що ті, хто має за ляльок живих людей, не надто опікуються розвитком такого незвичайного нетрадиційного мистецтва.

Тамара СОЛОВЕЙ.

На фото угорі: першокласниця Маша Леонова потоваришувала з Красельнідою. (Фото автора).

УВАГА: КОНКУРС!

«КРИМЧАНОЧКА»

Доброго дня, шановна редакція газети «Кримська світлиця». Мене звуть Поліна СТАРИГІНА. Мені 11 років. Навчаюсь у 5-Д класі НВК «Школа-ліцей №3» ім. А. С. Макаренка м. Сімферополя. Я маю багато друзів, з якими і проводжу вільний від навчання час. Також я займаюся в'язанням на спицях. У майбутньому мрію стати лікарем.

* * *

У конкурсі духовної краси «Кримчаночка» можуть взяти участь всі-всі! Надсилайте нам ваші фотознімки з короткими розповідями про себе. Голосувати за претенденток можна за допомогою SMS на номер +38-(095)-586-79-71; E-mail: krymchanochka@ukr.net або листами на адресу редакції з поштовою «Кримчаночка» на конверті. Чим більше голосів набере ваша обраниця, тим більше у неї шансів стати фіналісткою!

